

Etkili Okul ve Nitelikleri *

Effective School and Its Qualities

ÖZET

Günümüz toplumsal yaşamında okullar insan yaşamının önemli bir parçasıdır. Okullar, bireylerin içinde buldukları doğal ve sosyal çevreye uyumlarını sağlamak, onlara bazı beceriler kazandırmak ve özel yeteneklerini geliştirmek için oluşturulmuş özel çevreler olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle okul, insan hayatında önemli bir rol oynayan özel yaşama alanıdır. Bu nedenle birey açısından okulun niteliği ile hayatın niteliği arasında pozitif bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Eğitim olgusu hayatın her alanında vardır. Ancak okulları eğitim açısından farklı kılan özelliğin, eğitim için tasarlanmış özel bir çevre oluşturmasından kaynaklandığından bahsedilebilir.

Bireylerin ve toplumun değişmesi, gelişmesi ve ilerlemesi eğitimin ve eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulan okulların kendinden beklenen işlevleri yerine getirmesine bağlıdır. Dolayısıyla eğitsel hedeflerin gerçekleşmesi genelde eğitim sisteminin özelde ise okulların iyi yönetilmesine bağlı olduğu söylenebilir. İyi yönetilen okullar, eğitsel hedeflerin gerçekleşme düzeyini arttırabilecektir. Bu yönüyle okulların etkili olması, insan kaynaklarının geliştirilmesinde anahtar bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul, Etki, Yönetici.

ABSTRACT

In today's social life, schools are an important part of human life. It can be said that schools are special environments created to ensure the adaptation of individuals to their natural and social environment, to provide them with some skills and to develop their special abilities. In other words, school is a private living space that plays an important role in human life. Therefore, it is possible to talk about a positive relationship between the quality of the school and the quality of life for the individual. The phenomenon of education exists in every aspect of life. However, it can be said that what makes schools different in terms of education is that they create a special environment designed for education.

The change, development and progress of individuals and society depend on the schools established to achieve the goals of education and the education system fulfilling the expected functions. Therefore, it can be said that the realization of educational goals depends on the good management of the education system in general and schools in particular. Well-managed schools can increase the level of realization of educational goals. In this respect, the effectiveness of schools plays a key role in the development of human resources.

Keywords: School, Influence, Manager.

GİRİŞ

Etkililik, sözlük anlamında beklenen bir etkiyi meydana getirme yeteneğidir. Etkililik, ortak amacın gerçekleştirilme derecesi ile alakalıdır. Bir eylem istenilen bir amaca ulaştırıyorsa etkilidir. Eylem amaçlara ulaştırmıyorsa etkisizdir. Amacın gerçekleştirilme derecesi etkililiğin ölçütüdür (Barnard,1966; Akt. Aydoğan ve Helvacı, 2011:42). Kısaca, amacın istenen düzeyde gerçekleştirilmesini ifade ettiğini söyleyebiliriz. Amacın istenen düzeyde gerçekleştirilmesi için insanın, örgütün, etkin ve yeterli olması gerekir (Basaran, 1982; Akt. Aydoğan ve Helvacı, 2011:42). Bu tanımlardan da anlaşıldığı üzere etkililik, amaçlar ve onların gerçekleştirilme derecesi ile sıkı bir biçimde ilişkili olarak görülmektedir. Bir örgütün etkililiği amaçlarına ne kadar ulaşabildiğiyle ilgilidir. Yani etkililiğin aslında bir derecelendirme işi olduğundan bahsedilebilir. Buna göre bir örgütün amaçlarına ulaşmasının, örgütsel etkililiği sağlamanın büyük ölçüde yönetsel etkililiğe bağlı olduğu, hatta örgütsel etkililiğin yönetsel etkililiğin bir sonucu olduğu söylenebilir (Aydoğan ve Helvacı, 2011:42). Örgüt, işbölümü ve bir otorite hiyerarşisi yoluyla ortak ve açık bir amacın gerçekleştirilmesi için birden çok insan eyleminin akla uygun birlikteliğidir. Diğer bir deyişle, aldıkları girdileri amaçları doğrultusunda işleyen ve çevrelerine uygun ürünler veren toplumsal yapılardır (Shein,1978; Akt. Oral, 2005:25). Örgüt, amaçlarını gerçekleştirmek için insan ve madde kaynaklarına yön verir, kullanır ve kontrol ederken tek bir beden gibi hareket eden insanların planlanmış eylemlerinin var olduğu örgütlenmiş bir yapı gibi olmalıdır. Örgüt, içinde insanların bulunduğu açık sosyal bir sistem ve aynı zamanda insanların amaçlarını gerçekleştirme aracı olduğu söylenebilir. Çünkü etkisiz örgüt, amaçlarını gerçekleştiremez (Gürsel, 1997; Akt. Oral, 2005:25).

Mehmet Şükrü Arslan ¹
Aynur Adıgüzel ²
Muzafer Çiçek ³
Mehtap Akcan ⁴

How to Cite This Article

Arslan, M. Ş., Adıgüzel, A.,
Çiçek, M. & Akcan, M. (2023).
“Etkili Okul ve Nitelikleri”,
Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences,
9(71):4050-4054. DOI:
[http://dx.doi.org/10.29228/JOSH
AS.73989](http://dx.doi.org/10.29228/JOSH
AS.73989)

Arrival: 01 October 2023

Published: 31 December 2023

International Journal of Social,
Humanities and Administrative
Sciences is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

This journal is an open access,
peer-reviewed international
journal.

¹ Okul Müdürü, MEB, Diyarbakır, Türkiye.

² Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye.

³ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye.

⁴ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye.

✓ Etkili Okul

Etkili okullarla ilgili çok fazla çalışma yapılmasına rağmen hala etkililiğin açık, net, kapsamlı ve uygulamalı bir tanımının yapıldığını söylemek güçtür. Ancak bu konuda sadece etkililiğin çok boyutlu bir kavram olduğu üzerinde bir yaklaşım sağlanabildiğinden bahsedilebilir (Balcı,2001;Akt.Gökçe ve Kahraman,2010:175). ABD’de “etkili okul”, batıda “iyi okul” çoğu yerde de “okul geliştirme” ifadeleri kullanılmaktadır. Etkili okul, okulu etkili kılmaktır. Temel amacı ise; okulun problem çözme kapasitesini geliştirmektir (Reid ve ark., 1987; Akt.Gökçe ve Kahraman,2010:175).

Gökçe ve Kahraman’a (2010:175) göre etkili okul araştırmaları, Amerika Birleşik Devletleri’nde 1960’lara dayanmaktadır. Coleman ve arkadaşları, 1966’da etkili okul ile ilgili ilk araştırmayı yapmışlardır. Coleman’ın Raporu olarak bilinen çalışmada okulların, çocuğun yaşantısında, aile ve sosyal çevreye göre daha az rol oynadığından bahsedilmiştir. Bunun üzerine bu tezi çürütmek için birçok araştırmacı araştırmalara başlamıştır. Weber 1971’de araştırma yaptığı dört okulda şu özellikleri tespit etmiştir:

- Liderlik,
- Öğrencilerden yüksek beklentiler,
- Güvenilir ve sakin bir atmosfere sahip olmaları,
- Okuma becerilerini kazandırmaya önem verme,
- Öğrenci gelişimini sık sık ve yakından izleme.

Sackney (1986; Akt.Gökçe ve Kahraman,2010:176), tarafından geliştirilmiş olan etkili okullar modelinde ise, üç kategoriye ayrılmıştır. Bunlar;

1-Misyon: Okulun amaçları ve öncelikleri paylaşılmaktadır.

2-Öğrenmeye odaklanma: Öğretmenlerin öğrencilerinin beklentilerini yüksek tutmasını tanımlamaktadır. Ayrıca öğretmenlerin beraber farklı öğretim ve izleme metotları kullanmasını ve okulun amaçlarına bağlı olarak program materyalleri geliştirmesini belirtmektedir.

3-Öğrenme iklimi: Öğrenme ortamı etkileyici, çalışmak ve dikkat için rahat olmalıdır. Ebeveynler ve toplumun tüm üyeleri okul yaşamına katılabilmelidir.

Purkey ve Smith (1993; Akt.Gökçe ve Kahraman,2010:177) ise, etkili okullarda olması gereken özellikleri çeşitli örgütsel değişkenlerle tanımlamışlardır. Bunlar;

- 1-Okul yönetimi (Lideri ve personeli içermektedir.),
- 2- Okul yöneticileri ya da öğretmenler tarafından sağlanan güçlü eğitimsel liderlik.
- 3- Kararlılık ve devamlılık,
- 4- Programı belirleme, amaçlarda anlaşma, amaçlı program geliştirme, öğretim için uygun zamanı sağlamak,
- 5-Personel gelişim programı hazırlamak (öğretmenlerin ihtiyaçlarına odaklanma),
- 6-Ebeveynleri okul amaçları ve öğrenci sorumlulukları hakkında bilgilendirmek,
- 7-Zamanı etkili kullanmak,
- 8-Okulun bulunduğu bölgeyi desteklemek, önemlidir.

Etkili okulda temel ilginin öğretim olduğu okul müdürünün ise öğretim lideri olduğu söylenebilir. Okulun amaçları tüm personel tarafından bilinir. Açık iklime sahip okuldaki hava, öğrencinin öğrenmesine etkisi açısından önemli olduğundan bahsedilebilir. Öğrenciler, belirlenen ve bütün öğrenciler için aynı olan asgari başarı standartlarına göre değerlendirilmektedirler. Etkili okulda öğretmen öğretebileceğine inanır. Etkili okulda; öğrencilerin akademik başarıları üzerinde yoğunlaşma; öğrenci başarısı için yüksek beklentilere sahip olma; akademik öğrenme zamanının etkili ve etkin bir şekilde kullanımı; düzenli ve destekleyici okul iklimine sahip olma; öğretmen ve öğrenciler için öğrenme imkânı sağlama ve düzenli değerlendirme programları kullanma ve sonuçları öğrencilere duyurma eylemlerinin olduğu söylenebilir (Aydoğan, 1999; Akt. Oral,2005: 33).

Etkili okullar, açık bir misyon geliştirir ve kullanırlar. Bu misyonla yönetici ve öğretmenler ortak bir amaç konusunda ortak bir anlayışı paylaşır ve amacı gerçekleştirmek için istekli bir işbirliği içine girerler. Açık misyon, örgütsel etkinlikler için temel oluşturmaktadır. Örgüt üyelerini örgüte bağlar ve onları güdüler (Yıldız, 2001; Akt.Oral,2005:33).

Etkili okul; hakseverlik, iyilikseverlik, yüreklilik, doğruluk, ölçülülük ve hoşgörülü olma gibi özellikleri bireye kazandırır kişi kendisi, doğa ve toplumla barışık biri olacaktır. Etkili okulda dersler yaşamsal öğretim şeklindedir (Binbaşıoğlu, 2003; Akt.Oral,2005:33). Diğer bir deyişle, etkili okulda bilgi kazandırmak kadar anlam ve ruh kazandırmak da önemli sayılır.

✓ Etkili Okul Müdürü/Yöneticisinin Özellikleri

✓ Yönetici

Yönetici, grup halinde bir araya gelen ve belli bir amaç için örgütlenmiş olan insanları hedefe ulaşmak için uyumlu bir şekilde ve işbirliği içinde etkili ve verimli olarak yönetmek sorumluluğunda ve zorunda olan kişilerdir. Yöneticiler anlatılırken en yaygın olarak geleneksel yönetici ve modern yönetici olarak ayrıştırılır. Geleneksel yöneticilik denince akla emirler veren, itaat edilen, otoriter olan bir yöneticilik anlayışı gelmektedir. Bu anlayışa göre yöneticiliğin başarısının otoriter olmaya dayandırıldığından bahsedilebilir (Erdoğan,2006:106).

Yönetici kavramının başka bir tanımında ise, bir örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için, var olan örgüt yapısını ve uyulması gereken yol ve yöntemlerin tümünü kullanan kişidir (Aydın,1994; Akt. Aslan, 2017:7).

Modern yöneticinin başarılı olması otoriter olmaktan daha çok etkili ve verimli yönetmeye ve saygın olmaya dayalı olduğu söylenebilir. Modern yönetici sadece konulmuş değerleri izleyen değil yenilerini de yaratan ve bu yolla toplumu ayakta tutan örgütlerin canlı kalmasını sağlayan bir mucittir (Bursalıoğlu, 1994; Akt. Erdoğan, 2006:106).

✓ Etkili Okul Müdürü/Yöneticisi

Blumberg ve Grenfield'in (1980) araştırmalarına göre ise etkili yöneticinin vizyon sahibi olma, girişimci olma, ve kaynaklık etme gibi üç önemli özelliğe sahip olması gerekir (Balcı, 1993; Akt. Erdoğan,2006:108).

Etkili okul yöneticilerinin, imkân ve olanaklarını etkili bir şekilde kullanarak öğretimsel etkililiği artırmayı ve öğrenci başarısını en üst düzeye çıkarmayı amaçladığından söz etmemiz mümkündür. Etkili okul yöneticileri, okul programlarının geliştirilmesine ve öğrenme öğretme ortamının düzenlenmesine önem verdiği söylenilebilir (Çelik, 1999; Akt. Dağlı, 2000:4). Danley ve Bruch, etkili" müdürün sınıfları sık sık ziyaret eden, öğretimin kalitesini iyileştirmek için ayrıntılı telkinlerde bulunan "öğretmen ustası" olduğuna inandıklarından bahsedilebilir. Waller, Buttery ve Bland da, etkili müdürün; (1) öğrenci başarısı ve programın önemini vurgulama, (2) pozitif bir öğretimsel çevre sağlama, (3) öğrenci performansını değerlendirme, (4) öğretimsel planları geliştirme, öğretmeni destekleme ve iletişimi kolaylaştırma, gibi meziyetleri taşıdıkları fikrine sahiptirler (Griffith, 1999; Akt. Dağlı, 2000:4).

Etkili okul yöneticileri, etkisiz okul yöneticilerinden iyi okul çevresi oluşturmaya yönelik görüşleriyle ayrılırlar. Etkili okul yöneticilerinin, öğrenci başarısı ve öğretmen etkililiğini en üst düzeye çıkarmak için, gerekli imkânları sağlayabilecek bir meziyete sahip olduğu ifade edilebilir. Bu yöneticilerin seçici ve sistematik olarak uyguladıkları diğer destekleme yolları ise öğretmenleri dikkatli biçimde değerlendirme, başarılı olan öğretmenleri ödüllendirme ve planlama yapma olarak görülebilir. Etkili okul yöneticileri sadece öğretmenlerin performanslarına ilişkin detaylarla değil, aynı zamanda onların performansı nasıl algıladıklarıyla da ilgilendiğinden bahsedilebilir. Etkili okul yöneticilerinin, okulun örgütsel amaçlarıyla bütünleşme sağladığı görülür. Sınıf içi etkinliklere ve okulun öncelikli öğretimsel hedeflerine yönelik ortak vizyon geliştirdiği söylenebilir (Çelik, 1999; Akt. Dağlı, 2000:4).

✓ Etkili Öğretmen Özellikleri

Etkili okulla ilgili yapılan araştırmalardaki bulgulardan biri de öğretimin vurgulanması olduğu söylenebilir. Bunun anlamı, okul örgütünün birincil amacı ve ilgi odağının öğretim olgusu olduğu, okulun öğretim için var olan bir kurum olması ve okulda her şeyin öğretime olan katkı derecesine göre değer kazandığının tüm ilgililerce anlaşılması, kabul edilmesi ve zaman zaman da çeşitli ortamlarda dile getirilmesidir (Oral, 2005:60). Okul, belli amaçları gerçekleştirmek için vardır. Amaçlar, olması beklenen ve planlanmış başarılar veya olaylardır (Balcı, 1996; Akt. Oral,2005: 61).

Eğitim amaçlarının en sağlıklı biçimde ders, konu ve uğraşları aracılığıyla gerçekleşmesi, öğretim süreçleriyle sağlanır. Öğretimin temel ögesinin öğretmen olduğundan bahsedilebilir. Bütün mesele öğrenci-öğretmen etkileşiminde verimliliğin sağlanması olduğu söylenebilir. Öğretimde en uygun ve etkili öğrenme ortamının yaşatılıp geliştirilmesinde en etkin kişi, ana kaynak öğretmen (Mangır, 1987; Akt. Oral,2005:61) ve öğrencidir. Sanılanın aksine sınıf büyüklüğü, eğitim-öğretim stratejileri ve benzeri fiziksel imkânlar öğretimde ikinci derecededir (Balcı,1996; Akt. Oral,2005:61). Öğretmen, öğrenme etkinliklerinin içerisinde rol oynayan etkenlerden sadece bir tanesidir. Ancak, öğretmenin öğrenme sürecinde en önemli etken olduğu unutulmamalı ve ona göre ele alınmalıdır. Öğretmenin kişisel özellikleri, öğrenme etkinliğinin yönetici olarak yeterliliği, öğrenme sürecini izleme ve ders vermedeki becerisi, özgeçmiş, öğrenci ve diğer bireylerle ilişkileri sınıftaki çalışmasını ve başarısını etkilediğini söyleyebiliriz (Aydoğan, 1999; Akt. Oral,2005: 61).

Bir başka ifade ile öğretme-öğrenme sürecinin önemli aktörü olarak öğretmen, hem sınıfın örgütlenmesinde hem de öğrenme-öğretme sürecinin yönetiminde temel belirleyici olduğu söylenebilir. Çünkü öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciler, öğretmenin ruh sağlığı, mesleğe adanmışlık düzeyi, bilgi ve becerisi, güdülenme düzeyinden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmektedir (Şişman, 2002; Akt. Gökçe ve Kahraman, 2010:181).

Öğrenim sürecini yönlendirme, sınıfta dirlik ve düzenliği sağlamada en etkili kişi olan öğretmen, yoğun çalışma alışkanlıkları verme, dersi sevdirmeye ve öğrencilere değer yargıları ve tutumlar kazandırmada büyük role sahip olduğu göz ardı edilmemelidir (Mangır, 1987; Akt. Oral,2005: 61).

Öğretmenlerin moralini yüksek tutan, iş tatminini sağlayan aile içindeymiş duygusunu veren yerlerdeki eğitimin etkili olduğu görülebilir (Zigarelli, 1996; Akt.Gökçe ve Kahraman,2010:181). Hatta bu tarz yerlerde öğretmen yeterliği duygusu, öğretmenin öğrenciler üzerinde olumlu etki bırakmak için sınıf ortamını düzenleme ve bir bütün olarak okulu düzenleme tercihinin tanımlar. Öğretmenlerin gerekli öğretimsel stratejileri ve öğretimi tasarlama yeteneklerini kullanmaları, etkili sınıf yönetimine bağlıdır. Kötü bir yönetim, sınıf zamanının boşa gitmesine, öğrencilerin zamanı etkili kullanamamalarına ve öğrenme ortamının kalitesinin düşmesine neden olduğunu söyleyebiliriz (Hammond, 2005; Akt. Badavan ve Çobanoğlu, 2016:119).

İyi bir öğretmen “kendisini meslekî ve kişisel açılarından sürekli olarak geliştiren, kendisini geliştirmeye ilgili fırsatları ve olanakları araştıran ve değerlendiren öğretmen” olarak tanımlanmaktadır (Seferoğlu, 2004:41). Etkili öğretmen mesleki gelişimi için öğretme ve öğrenmeyi bütünleştiren, mesleki yapılanması ile ilgili bilgileri sindirebilen, çalışma yaşamı ile ilgili etkinlikleri sıraya koyabilen kişidir (Green, 1998; Akt. Gökçe ve Kahraman,2010:181).

Öğretmen niteliklerinin yükseltilmesi konusunda ele alınabilecek bir başka seçenek de bilgisayar temelli teknolojilerin ve iletişim teknolojilerinin kullanılması olabilir. Milli Eğitim Bakanlığının bilişim teknolojileriyle ilgili olarak gerçekleştirdiği çalışmalar ve sunduğu hizmetler, bu hizmetlerden yararlanabilenler için önemli birer kaynak niteliğinde olduğundan bahsedebiliriz (Seferoğlu, 2004: 44).

SONUÇ

Etkili bir okulun, öğrencilerin akademik başarılarını artırmakla kalmayıp aynı zamanda onların kişisel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen birçok önemli özelliği bulunmaktadır. Öğrenci merkezli bir yaklaşım benimseyen okullar, her bir öğrencinin benzersiz ihtiyaçlarına ve özelliklerine odaklanırken, nitelikli öğretmenlerin varlığı da bu sürecin temelini oluşturur.

Çeşitlilik ve katılımcı bir ortam sağlayan okullar, öğrencilerin farklılıklarını kabul etmek ve birlikte çalışma becerilerini geliştirmek adına önemli bir platform sunarlar. Teknolojinin etkin bir şekilde kullanımı ve yenilikçi yaklaşımlar, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirir ve onları geleceğin teknoloji odaklı dünyasına hazırlar.

Ayrıca, ailelerle işbirliği içinde olan ve yerel toplumla entegre olan okullar, öğrencilerin eğitim süreçlerine daha geniş bir bakış açısı kazandırırken topluma da katkıda bulunurlar.

Etkili bir okul, sadece bilgi aktarımı üzerine odaklanmaz; aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini, problem çözme yeteneklerini, işbirliği yapma ve iletişim kurma yetilerini geliştirmeye de önem verir. Böylece, öğrenciler gelecekteki başarıları için gerekli olan donanıma sahip olurlar.

Sonuç olarak, eğitim, bireylerin ve toplumların geleceğini şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. Etkili bir okul, öğrencileri sadece bilgiyle donatmakla kalmaz, aynı zamanda onları dünyaya hazırlar, onlara değer katan bir eğitim süreci sunar ve onları yaşamları boyunca öğrenmeye teşvik eder.

KAYNAKÇA

Aslan,E.(2017).”Etkili Okul Müdürü”.(http://saimezipkin.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/14/728932). Erişim Tarihi:09.07.2023.

Arslandaş,İ.H., & Özkan,M. (2014). Öğretmen ve Yönetici Gözüyle Etkili Okulda Yönetici Özelliklerinin Belirlenmesi.*The Journal of Academic Social Science Studies*,8(26),181-93. <https://www.researchgate.net/publication/272987942>_ Erişim Tarihi :05.07.2023.

Aydoğan, İ. & Helvacı, M.A. (2011). Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri.*Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,4(2),41-60.

Badavan, Y. & Çobanoğlu, F. (2016).Başarılı Okulların Anahtarı: Etkili Okul Değişkenleri.*Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,(26),114-134.

Çelik, V. (1990). Eğitim Yöneticisinin Yetiştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 14 (75), 45-51.

- Dağlı, A. .(2000).İlköğretim Öğretmenlerin Algılarına Göre İlköğretim Müdürlerinin Etkili Müdürlük Davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*,6(3),431-442.
- Erdoğan, İ.(2006).Okul Yöneticilerinin Genel Özellikleri ve Yöneticilik Tutumlarıyla İlgili Bir Araştırma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*,(1),103-118.
- Gökçe, F. ve Kahraman, P (2010).Etkili Okulun Bileşenleri Bursa İli Örneđi.*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,23(1),173-206.
- Oral,Ş.(2005).”İlköğretim Okullarının Etkili Okul Kavramı Açısından Deđerlendirilmesi Batman İli Örneđi”.(<http://acikerisim.dicle.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11468/2949>). Erişim Tarihi: 05.08.2023.
- Seferoğlu, S.S.(2004).Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*,(58),40-45.